

Landskap: Småland Upptecknat av: H. G. Nilsson
 Härad: Östra Adress: Mariahörsö
 Socken: Kräkshult Berättat av: Egna minnen
 Uppteckningsår: 1945 Född år 1865 i Kräkshult

Jungande dag Krist. dansas julen ut

Julklapp (Julgäva)
 o. jultante.

L. U. F. 47.

" 48.

L. u. F. 47

ACC. N. R. M. 9650 / 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L. u. F. 47
9. B. dag Kant, Dansas julera ut

Denna dag ansågs att julen var slut, karasen var avslutade till största delen. Barnen fick då komma tillbarnens och då skulle julgranen plundras på sina godsaker men först skulle den dansa kring den tills ljusen brunnit slut om det fanns något kvar sedan avkläddes den, och det som fanns såsom äpplen - Karamaller - Pepparkakor - små nät påsar - Kusiner - Pappersblommor mm. dessa småsaker delade barnen sig emellan, en del kanske gömdes till nästa jul, helst de Karamaller som var papper om. Kåstas Kåst var dock i en annan grandstuga och fortsatte där på samma sätt tills alla granarnas granar var avplundrade. Efter denna granplundring var julen slut.

L. u. F. 47.

ACC. N.R. M. 9650:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L. U. F. 48.

jultante

Bilden av en jultante tror jag
mig först ha sett i något tryckt som
utkom på 1890-talet från John Fröberg's
förlag i Jönköping, från vilken vi köpte
manus och Gratulationkort redan 1879.

Att beskriva en jultante är ju ganska
lätt i uttiden, ty vi ser att alla är ju
nästan ~~alla~~ lika, men finns det ju masker
så dom kan välja sig en typ efter behag.
När tante masken tillkom är obekant.

Likasa jultacken, den var ej i
bruk i min ungdom på våra trakter
men möjligen i städerna, men dit
kunde man ju aldrig komma ty det
fanns inga kommuikationer till städerna,
för dem som bodde långt utlagset ute
i socknarna.

Julklapp

och leder sitt ursprung från den tid då stora vasserde fästes vid överkastningen än kostbarheterna. När man gav sina vänner en gåva vid julen skedde det mycket anmärkande om man

Man hörde en "klapp" på sitt fönster eller sin dörr (därav julklapp) och omedelbart därpå flög ett väl insludat paket in i rummet — således en förklaring till namnet. Så slutar janssons berättelse.

Att någon utklädd tonne kom med julklappar julafton hörde jag ej talas om i min barndom, just tonne är ett senare påhitt och liksom med en annan såd paketer, i de gamla hemmen så delades gåvorna i inslagna paket med lite gräppaper till omslag aldrig dockning

ACC. N:R M. 9650: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

avskrift av bildning

Julklapp

I en Östgötatidning från år 1937. skrives en
följer jansson, en liten artikel om jul-
klappen, jag återger den efter ordalydelsen.

En väsentlig detalj i julfirandet var
julklapparna. Dessa äro så som man skulle
tro en senare tids påhitt, utan äro en
äro en sedvänja sedan århundraden.

Redan hos Romarna utdelades vid det nya
årets början skänker och de underlydande
erhöll kongor med matvaror o. dyl.

Dessa kongor kallades sportula, vilket ord
kommer från under formen sportlar. o på-
märksade inkomster. I de Nordiska sagorna
berättas om hur de förmögare på julnatten
samlade sitt folk omkring sig och endaga-
rade dem med gåvor. Julklappen betyder
också något oväntat och hemlighetsfullt.

ACC. NR M. 9650:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julklapp

På samma Prästgård fick vi en präst vid
namn Alfred Carlstensen, yuleften 1907. var
jag där och skodde hans präst, då vi otit
fredsmiddag ä jag var färdig att gå så
han kom med ett paket, do och gav
mig, då säger hans älska pojke! nu
jag inte måster smed öppna den förr
än han kommer hem, ä det gjorde jag ej,
då jag öppnade så innehöll den en stort
Wettkrans, samt ett stort papper i
ett krusant, på papperet var ritat en
stor Ek. och under skrinet, måster sareds
julträd & Gustav Carlstensen Måster
han var far är.

Omnia Gustav Carlstensen är nu
färdig i Jönköping.
han ville överrasa mig på detta sätt.

ACC. NR M. 9650:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

All julgävor var mera vanliga på
prestgårdar och herrgårdar, derom har jag
särskilt minne, år 1893. var jag torpare på
Geijpslunds herrgård i Markstorps socken.
julafton kl: 12 då alla torparna fått fril från
arbetet, så gick dom gå upp i köket för
att få sin julkost, den bestod av en stor
kaka bröd och en hackkåns och en köllbit
fanns det barn i Torparehemmet så tillades
kostern med små bröd till var och ett
av barnen.

Då Professor Ahlén's fader var präst
i vår församling och skänkte anfyttor på
våren, så vid den sista julen ~~vi~~
vi hade honom, så skickade han mig
julpresent, det var både hans och mitt
namn på det, samt en skrin som var.
det var år 1891.

ACC. N:R M. 9650:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julklappar byttes högst sällan inom familjen, var det några sådana present-återing, så lemnades den tillhanda.

Men fanns det några ovänner i en by så kunde dom byta rätt oförskämda saker.

Vi hade en By, i närheten av mitt hem med namnet Telda, der fanns två bönder som var hemst ovänner, den ene var kalvtattare, han slaktade gamla hästar i kallades för slängaren. Den andre ville bara låta styresen i byns angelägenheter och fick namnet Kalllänsman. Till

julen 1884. så slaktade slängaren en häst Skunkarna efter den, band han samman och svepte den i ett paket, och bar ned den till Kalllänsmans förslugsdör.

Kalllänsman hade slaktat en ko, när jag kom hemmen och den långa svansen i ett paket och bar det till slängaren i utbyte.

ACC. N:R M. 9650:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De ämsta barnen i en familj
fick ofta julkapp av sin bröder eller
syster, det var den kvinna som best
=nit från barnet till sopet, denna prä
=sant eller julkapp kunde bestå av
varjehanda föremål t. ex. ett stycke rött
=röd till en skjorta eller ett par str
=umpor, kapp, någor fickade osv
en flicka kunde få nästan lika, men
men en huvudduk eller massa var
jer mera passande, ofta ett litet förkläde
desser saker utfördes alltid av något
mera, såsom pepparkaker, hemkokt kon
=jukt eller äpplen men sådant, det över
=lemades i hand, tyvärr som ej
att köpa, allt skulle var sådana saker
som var till mottagarens nytta, men
det blev på samma gång till glädje för barn.

ACC. NR M. 9650:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Det var det sed att dom bytte kakor
på så sätt att julaftons morgon, så kom
grammen barn med en korg småkakor och
delade ut till oss, då måste även vår
moder ha lite förtäget så kom kunde
giva de frammande barnen lika män-
iga som dom lemnat till oss. På
detta sätt så fick vi en dragkistläda
nåstan full. Dessa korgförtäget fick vi
ej börja äta förr än vid tilljulet
eller Kyndelsmassafton, men det var
svårt att se dem och ej få smaka
dem. Så hade alla barnen i huset
eller rättare familjen en gemensam
liten ost. Vid den nu tilljulet, så
fick alla granbarnen i vi komma
tillsammans på lek i dansa och då
skulle katterna i ostens skåp så bjuda
katterna oss smaka.

ACC. NR M. 9650:10.

När bruket ^{julklapp} med julklappar kom
i bruk är obekant, men jag har hört
och läst om att seden skulle funnits
på Tröstgårdar och Herrgårdar i Båjers
om 1800 talet. I min barndom på 1860.
talet var det ej i bruk på annat sätt
än att barnen i en familj fick nya
kläder eller skor till julen, samt en
del del julkakor av familjens bakverk,
alla barnen i familjen fick kakor,
av mors eget bak, dom var i storlek som
ett individuellt tejat, kvaliteten var av 3 & 4.
sorter, såsom en grovbröd - i sötlimpa sötad
av enbärsvätt - i siktkaka i Hornbulle och
en vetebrans, alla fick sin egen hög,
men ej före julen, då fick vi taga
på oss våra nya kläder och Hansys skor
om vi fått nya, och då våra kackhöggar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV